

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ (І. І. Тюрменко)
«_____» _____ 2024 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«БАКАЛАВР»**

Тема: «Інформаційно-освітні практики бібліотечних установ України (на прикладі
Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара)»

Виконавець: здобувачка вищої освіти ДК-421 Ніколаєнко Світлана
Володимирівна

Керівник: кандидат історичних наук, доцент Божук Людмила Володимирівна

Нормоконтролер: кандидат історичних наук, доцент Халецька Леся Пилипівна

_____
(підпис)

Київ 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій

Кафедра історії та документознавства

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Освітньо-професійна програма – «Документознавство та інформаційна діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ І. І. Тюрменко
« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи

Ніколаєнко Світлани Володимирівни

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Інформаційно-освітні практики бібліотечних установ України (на прикладі Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара)», затверджена наказом ректора від ректора від «19» квітня 2024 р. №597/ст.

2. Термін виконання роботи: з 13.05.2024 р. до 16.06.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків загальним обсягом 50 сторінок, з них обсяг основного тексту – 39 сторінок, список використаних джерел нараховує 47 позицій.

4. Зміст пояснювальної записки: Вступ. Розділ 1. Інформаційно-освітня діяльність бібліотек як складова соціокомунікаційної взаємодії бібліотечних установ з читачами. Розділ 2. Інформаційно-освітні проекти Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: скріншоти сторінок Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара в інстаграмі та фейсбуці (станом на травень 2024 р.); фото засідання «Клубу анонімних книголюбів» (19.05.2024 р.); фото проекту «Ніч в бібліотеці».

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Визначення та обґрунтування теми кваліфікаційної роботи	11.03.2024	
2.	Оформлення завдання на виконання кваліфікаційної роботи. Складання плану роботи. Узгодження з керівником	15.03.2024	
3.	Визначення об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження. Підбір, опрацювання, вивчення літератури та джерел з теми дослідження	19.03.2024	
4.	Виконання індивідуальних завдань з теми роботи	01.04.2024	
5.	Написання основної частини, вступу та висновків	08.05.2024	
6.	Оформлення роботи та подання її на перше читання керівникові	10.05.2024	
7.	Опрацювання зауважень та виправлення недоліків	13.05.2024	
8.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	14.05.2024	
9.	Проходження нормоконтролю	23.05.2024	
10.	Подання роботи на перевірку на плагіат	27.05.2024	
11.	Подання роботи на рецензування	30.05.2024	
12.	Подання остаточного варіанта на кафедру	07.06.2024	
13.	Захист роботи	11.06.2024	

7. Консультанти з окремих розділів

Розділ	Консультант (посада, П.І.Б.)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв

8. Дата видачі завдання: «11» березня 2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Л. В. Божук
 Завдання прийняла до виконання _____ С. В. Ніколаєнко

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи ОС «Бакалавр» на тему: «Інформаційно-освітні практики бібліотечних установ України (на прикладі Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара)»: 50 сторінок, 47 використаних джерел, 5 додатків.

БІБЛІОТЕЧНІ УСТАНОВИ, ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІ ПРАКТИКИ, ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІ ПРОЄКТИ, ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ЮНАЦТВА ІМ. ОЛЕСЯ ГОНЧАРА.

Об'єкт дослідження – інформаційно-освітні практики бібліотечних установ.

Предмет дослідження – інформаційно-освітні проєкти Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара.

Мета дослідження – узагальнення досвіду реалізації інформаційно-освітніх проєктів бібліотекам України на прикладі Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара.

Методи дослідження: метод спостереження, аналізу, синтезу.

У кваліфікаційній роботі з'ясовано сутність поняття «інформаційно-освітня діяльність бібліотек» та подано його узагальнену характеристику. Визначено основні форми та методи реалізації інформаційно-освітніх практик бібліотеками України. Розглянуто та охарактеризовано інформаційно-освітні проєкти Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара. Виокремлено інформаційно-освітню діяльність бібліотеки у соціальних мережах на прикладі медіапроєктів та інтерактивних матеріалів. Вивчено форми та методи реалізації інформаційно-освітніх проєктів Полтавською обласною бібліотекою для юнацтва ім. Олесь Гончара.

Отримані результати свідчать про активну інформаційно-освітню діяльність бібліотек України націлену на всі вікові групи населення. Книгозбірні використовують різні форми організації проєктів та активно долучають онлайн інструменти для реалізації проєктів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК ЯК СКЛАДОВА СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ З ЧИТАЧАМИ.....	13
1.1. Інформаційно-освітня діяльність бібліотек: сутність поняття та загальна характеристика.....	13
1.2. Інформаційно-освітні практики бібліотечних установ України: форми і методи реалізації.....	18
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІ ПРОЄКТИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ЮНАЦТВА ІМ. ОЛЕСЯ ГОНЧАРА.	24
2.1. Характеристика інформаційно-освітньої діяльності.....	24
2.2. Реалізація інформаційно-освітніх проєктів Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара.....	29
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	40
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: комп'ютерів, серверів, пошукових систем, соціальних мереж, вікітехнологій тощо, основне завдання бібліотек – надання інформації, реалізовується здебільшого саме через інформаційно-комунікативні технології. Щоб не втрачати своєї актуальності, роль бібліотеки змінюється. Наразі це не просто місце, де збираються і зберігаються книги, журнали, монографії, а й справжній культурний, освітній та інформаційний центр.

З кожним днем інформаційне середовище зазнає значних змін. Відтак бібліотеки повинні активно адаптуватися до цих змін, щоб залишатися ефективними та актуальними у своїй ролі. Книгозбірні повинні не тільки задовольняти потребу споживачів у наданні інформації, а й сприяти соціалізації населення, зокрема й, завдяки своїм офлайн-проєктам.

Варто зазначити, що в умовах інформаційної війни, яка наразі триває в Україні як складова гібридної російсько-української війни, роль бібліотеки як провідника у світ правдивої інформації також зростає. Бібліотеки мають можливість формувати інформаційну культуру серед користувачів, навчаючи їх аналізувати та критично оцінювати інформацію, знайти потрібні ресурси та ефективно ними користуватися.

Швидке розповсюдження інформаційних технологій ставить на порядок денний питання цифрової грамотності. Книгозбірні України все частіше та активніше відіграють важливу роль у підвищенні рівня цифрової грамотності серед населення, надаючи доступ до інформаційних ресурсів та навчальних програм.

Тому актуальність бібліотечних установ в контексті інформаційно-освітньої діяльності беззаперечна і зростає з кожним днем. Бібліотеки стають невід'ємною частиною сучасного інформаційного суспільства, забезпечуючи не лише доступ до знань, але й підтримуючи розвиток критичного мислення, медіаграмотності та цифрової культури. Вони також сприяють збереженню культурної спадщини та

забезпечують платформу для культурного обміну і громадських дискусій, що робить їх центрами громадського життя і соціальної інтеграції.

Джерельна база дослідження обумовлена темою та включає в себе декілька груп джерел. Перш за все, це нормативно-правові акти у бібліотечній та інформаційній сфері.

Найперший і найважливіший документ, це Конституція України, а саме стаття 34, у якій зазначено про право вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1].

Доступність та відкритість інформації також забезпечує Закон України «Про інформацію». Одним з основних напрямів державної інформаційної політики є забезпечення доступу кожного до інформації. Бібліотечні установи є одним із засобів реалізації цього напрямку державної інформаційної політики як соціокомунікаційні інститути, що зберігають потужний інформаційно-бібліотечний ресурс [2].

Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» визначає, що основним завданням бібліотек є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки. У законі визначено правові та організаційні засади діяльності бібліотек будь-яких форм власності, а також закріплено право на вільне одержання інформації, що зберігається у бібліотечній установі [3].

Оскільки діяльність бібліотечних установ вже давно вийшла за межі офлайн, нами також було опрацьовано Закон України «Про медіа». Закон визначає правові засади діяльності медіа, а також контролю над ними та їх регулювання. Закон України «Про медіа» окреслює поняття «медіа», «медіаграмотності», «масова інформація», що стосуються діяльності сучасної бібліотеки [5].

У Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» викладено новітні напрямки розвитку бібліотечної справи, а саме вдосконалення нормативно-

правової бази, підвищення кваліфікації працівників, розвиток ефективної комунікації, актуалізація наповнення бібліотек у вигляді традиційних та електронних носіїв, підвищення ролі читання. Відповідно до цієї Стратегії сучасна бібліотека повинна трансформувати свою діяльність [8].

Терміни та визначення основних понять у сфері бібліотечно-інформаційної діяльності детально представлено у ДСТУ 7448:2013. «Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять». Стандарт визначає поняття «бібліотека», «бібліотечна діяльність», «інформаційна діяльність», що є основою для визначення поняття «інформаційно-освітня діяльність бібліотек» [9].

Другою групою джерел для нашого дослідження стали офіційні сайти та профіль у соціальних мережах установ та організацій. Перш за все, це вебсайт Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олеся Гончара [16]. До уваги були взяті профіль бібліотеки в соціальних мережах, а саме фейсбук, інстаграм, тікток [18; 19; 20].

Окрім цього, опрацьовано сайти інших обласних бібліотек для більше повного розуміння загальної ситуації в Україні з бібліотечними інформаційно-освітніми проєктами. Зокрема, найбільш інформаційно наповненими для нашого дослідження стали сайти Державної бібліотеки для юнацтва, Житомирської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва, Одеської обласної бібліотеки для юнацтва та Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. П. Котляревського [13; 14; 15; 21].

До третьої групи джерел віднесено наукову літературу та навчальні посібники з теми інформаційно-освітньої та комунікаційної ролі бібліотек в Україні, а саме праці В. Бондаренко [28], Г. Булахової [30], С. Герасимової [38], Ю. Палехи [34], Н. Полішко [36], А. Потіхи [37], С. Сердюк [38], О. Симоненко [39] тощо.

У статті Г. Булахової «Перспективи використання інструментарію соціальних медіа для просування бібліотечних продуктів і послуг» [30] досліджується використання соціальних медіа бібліотеками як платформ для професійного спілкування та просування їхніх інформаційних продуктів і послуг

за допомогою медіа-маркетингу. Звертається увага на те, що присутність бібліотеки в мережі спрямована на ефективне рекламування, зокрема: розповсюдження інформації, формування та зміцнення позитивного іміджу, та рекламу продуктів і послуг у цифровому просторі. В статті також роз'яснено поняття "соціальний медіа-маркетинг".

У статті В. Бондаренка «Мобільна бібліотека: вплив інноваційних технологій на терміносистему», що опублікована у норвезькому науковому журналі «Norwegian Journal of development of the International Science», охарактеризовано проблему трактування терміну «мобільна бібліотека» у зв'язку з появою інформаційно-комунікаційних технологій. Наразі серед у середовищі наукової спільноти побутує декілька трактування терміну «мобільна бібліотека»: по-перше термін може використовуватися як синонім до «пересувної бібліотеки»; по-друге, під цим терміном розуміється, що це бібліотечні послуги, які надаються саме через мобільні пристрої. Також поняття «мобільна бібліотека» ототожнюють саме з мобільним додатком для доступу до книг [28].

Зокрема, Ю. Палеха у роботі «Бібліотека як потужний інформаційний центр сучасності» особливу увагу приділяє переходу бібліотек до електронних форматів та їхньому впливу на процеси надання інформаційно-освітніх послуг [34].

Буктрейлер не лише тільки як інструмент просування книги, а як інструмент популяризації читання загалом, характеризує у своїй праці «Буктрейлер як форма промоції та видавнича стратегія» Н. Полішко. Автор наголошує на тому, що буктрейлер може викликати зацікавлення у потенційних читачів не лише до певної книги, але й до самого процесу читання. [36].

А. Потіха у своїй праці «Діяльність бібліотек України в умовах російської воєнної агресії» досліджує особливості діяльності бібліотечних установ під час військових дій з багатьох аспектів. Розглядає проблему руйнування чи пошкодження бібліотек, знищення та вивезення бібліотечних фондів. Підіймає питання вилучення російської літератури, відповідно до яких критеріїв здійснюється відбір літератури для вилучення. Окрім цього, українські бібліотеки продовжують свою діяльність у класичному розумінні і також беруть на себе нові

ролі, так як бомбосховища, волонтерські центри, цифрові хаби, центри підтримки [37].

Науковою працею, присвяченою роботі бібліотек під час війни, є стаття «Бібліотеки України під час війни: адаптація до нових реалій та визначення пріоритетів» авторства С. Сердюк та С. Герасимової. У статті йдеться про мультизадачність бібліотек: збір інформації про руйнацію об'єктів культурної спадщини, сприяння цифровій грамотності, промоції книг та читання, організації доступу до достовірних джерел інформації, психологічної підтримку усього населення і зокрема внутрішньо переміщених осіб тощо [38].

Роль інновацій у бібліотеках та їх вплив на суспільство, визначаючи їх як ключовий чинник у сучасному інформаційному середовищі, досліджує О. Симоненко. Автор зазначає, що для забезпечення актуальності та відкритості бібліотеки мають адаптуватися до нових технологій та очікувань користувачів. Інновації в бібліотеках охоплюють широкий спектр аспектів, включаючи впровадження інформаційних технологій та розвиток віртуальних сервісів. У дослідженні також акцентується на потребах, запитах та ставленні до інновацій з боку користувачів та персоналу бібліотеки. Висновки підкреслюють важливість інновацій у бібліотечній справі для сталого та перспективного розвитку, а також їхню роль у сприянні освіті та розвитку суспільства [39].

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є узагальнення досвіду реалізації інформаційно-освітніх проєктів бібліотеками України на прикладі Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара..

Відповідно до мети були сформульовані наступні **завдання**:

- розкрити сутність поняття «інформаційно-освітня діяльність бібліотек України» та визначити його особливості;
- проаналізувати форми та методи організації інформаційно-освітніх практик;
- охарактеризувати та дослідити інформаційно-освітню діяльність Полтавської обласної бібліотеки ім. Олесь Гончара;

– проаналізувати процес реалізації інформаційно-освітніх проєктів Полтавською обласною бібліотекою ім. Олесея Гончара.

Об’єктом дослідження є інформаційно-освітні практики бібліотечних установ України.

Предметом дослідження є інформаційно-освітні проєкти Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара як складові інформаційно-освітніх практик бібліотечних установ України.

У дослідженні використанні як загальні, так і спеціальні **методи**, а саме:

– метод аналізу: огляд та аналіз наукових публікацій, статей, монографій із сфери бібліотечної справи, аналіз зібраної інформації на сайті бібліотеки та під час перебування безпосередньо на бібліотечних заходах;

– метод синтезу: об’єднання та узагальнення інформації з різних джерел для формування комплексного уявлення про інформаційно-освітню діяльність бібліотек України;

– метод спостереження: проведення спостережень за роботою бібліотеки та користувачів для виявлення реальних процесів та взаємодій;

– метод контент-аналізу: контент-аналіз вебсайтів та соціальних мереж бібліотек України.

Апробація результатів. Основні аспекти кваліфікаційної роботи були представлені на XXIV Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки» (м. Київ, 02-05 квітня 2024 р.).

Публікації. За результатами конференції надруковано наукові тези у 15 збірнику матеріалів конференції: Ніколаєнко С. В. Соціальні мережі як інструмент репрезентації інформаційних ресурсів Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара. Політ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XXIV Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених: [у 2-х т.]. Т.1 (м. Київ, 2-5 квітня 2024 р.) / [редкол.: Н.І.Мельник, А.М. Кокарева та ін.]. Київ: НАУ, 2024. С. 211–212.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, двох розділів з підрозділами, висновків, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел налічує 47 найменувань. Загальний обсяг роботи становить – 50 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК ЯК СКЛАДОВА СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ З ЧИТАЧАМИ

1.1. Інформаційно-освітня діяльність бібліотек: сутність поняття та загальна характеристика

Взаємодія бібліотеки з читачами полягає не тільки в наданні інформації, у вигляді книжок, журналів, брошур, електронних видань. Взаємодія включає в себе проведення освітніх заходів: тематичні виставки, майстер-класи, курси медіаграмотності; консультативна підтримка: працівники бібліотеки надають консультації читачам з питань пошуку інформації, підбору літератури, психологічна підтримка, користування бібліотечними ресурсами; створення спільноти: читацький клуб, гурток англійської мови, що сприяє обміну думками та досвідом. У цьому і виявляється актуальність сучасної бібліотеки.

Для розкриття сутності поняття інформаційно-освітня діяльність бібліотеки варто розглянути декілька окремих термінів, а саме: бібліотеки, інформаційна діяльність, освіта, освітня діяльність.

Згідно із Законом України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» бібліотека – це інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки [3].

Аналогічне за змістом визначення зафіксовано у ДСТУ 7448:2013 «Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять», де під бібліотечною діяльністю розуміється соціогуманітарна діяльність спрямована на задоволення інформаційних, культурних та освітніх потреб населення за допомогою бібліотеки [9].

Звідси розуміємо, що інформаційно-освітня діяльність є одним з головних завдань бібліотеки.

За призначенням бібліотеки поділяються на:

- публічні (загальнодоступні), у тому числі спеціалізовані для дітей, юнацтва, осіб з фізичними вадами;
- спеціальні (академії наук, науково-дослідних установ, навчальних закладів, підприємств, установ, організацій) [3].

Бібліотечні установи займаються створенням, зберіганням, поширенням, обробкою інформації, що є безпосередньо інформаційною діяльністю.

Згідно з ДСТУ 7448:2013 інформаційна діяльність – це постійне та систематичне збирання та оброблення інформації для її зберігання, опрацювання, інформаційного пошуку, використання, поширення, які виконує певна особа чи організація, у даному випадку бібліотека [9].

Словник основних термінів з бібліотечно-інформаційної діяльності майже дублює попереднє визначення інформаційної діяльності, уточнюючи тільки, що це записана інформація. Інформаційна діяльність – постійне та систематичне збирання та оброблення записаної інформації з метою її зберігання, пошуку, використання чи пересилання, що виконуються якою-небудь особою чи організацією [41].

Створення інформації включає написання статей, наукових досліджень, створення відеоматеріалів, подкастів, лонгвідів, медіапроектів тощо.

Бібліотеки забезпечують доступ користувачам до цієї інформації через різноманітні канали, такі як: видання книжок на руки, електронні ресурси, а також навчальні та культурно-освітні заходи.

Обробка інформації включає в себе каталогізацію, індексацію, класифікацію інформації з метою забезпечення зручного доступу користувачів до неї.

Освіта – це процес набуття знань, навичок, досвіду за допомогою різних методів та форм. Відтак освітня діяльність – це діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті [4].

Освіта в сучасних умовах визначається як дуже широкі й високорозвинені, диференційовані, багаторівневі соціальні системи безперервного вдосконалення знань і навичок членів суспільства, які виконують найважливішу роль у соціалізації особистості, її підготовці до отримання того чи іншого соціального статусу та виконання відповідних ролей у стабілізації, інтеграції та вдосконаленні суспільних систем [35].

У Законі України про освіту йдеться про такі види освіти:

- формальна: її здобувають у державних навчальних закладах, і вона передбачає отримання кваліфікації;
- неформальна: її здобувають за освітніми програмами, але вона не передбачає отримання кваліфікації;
- інформальна: самоосвіта [4].

Освітня діяльність бібліотеки спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у неформальній освіті. Зазвичай неформальна освіта – це доповнення або альтернатива формальної освіти. Неформальна освіта доступна людині будь-якого віку. Вона може бути короткою за тривалістю або низькою за інтенсивністю: короткострокові курси, майстер-класи або семінари. Неформальна освіта може охоплювати програми з ліквідації неписьменності дорослих.

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій [4].

Неформальна освіта набуває особливого значення у напрямку реалізації концепції освіти протягом всього життя. Згідно з документами Інституту ЮНЕСКО з освіти впродовж життя (UNESCO Institute for Lifelong Learning) навчання протягом всього життя ґрунтується на інтеграції навчання та життя, яка передбачає навчальну діяльність для людей будь-якого віку через різноманітні методи та форми, які разом задовольняють широке коло навчальних потреб [33].

Бібліотека стає одним із середовищ для впровадження концепції безперервної освіти, тому, що тут здійснюється навчальна та пізнавальна діяльність для людей будь-якого віку шляхом застосування різноманітних методів і методик.

Таким чином узагальнено, інформаційно-освітня діяльність бібліотек – це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення інформаційних, культурних, освітніх потреб користувачів будь-якого віку, статті, соціального статусу через різні методи та способи.

Основна мета цієї діяльності – забезпечити доступ користувачів до різноманітної, актуальної та достовірної інформації, а також розвивати їх інформаційну грамотність.

Інформаційно-освітня діяльність бібліотек включає в себе цифрову освіту, популяризацію читання, підтримку внутрішньо переміщених осіб, розвиток патріотизму та національної ідентичності, підтримка та розвиток творчості та загалом всебічний розвиток суспільства.

Під час збройної агресії з боку РФ важливість реалізації інформаційно-освітніх проєктів зростає, оскільки саме бібліотеки стають осередками цифрової освіти. Цифрова освіта – це освіта в результаті якої людина отримує знання та навички для пошуку, оцінки, перевірки, передачі інформації через цифрові пристрої. Зокрема, у посібнику «Бібліотеки – хаби цифрової освіти» представлено практичний досвід реалізації цифрової освіти у бібліотеці, та подано конкретні рекомендації: з чого почати, що повинен вміти працівник бібліотеки тощо. Одним з головних результатів цифрової освіти є здатність виявляти фейки. Під фейком розуміється неправдива або частково змінена інформація [29].

Велике значення інформаційно-освітні проєкти бібліотеки мають саме для підтримки внутрішньо переміщених осіб. Особи, що втратили дім можуть саме завдяки бібліотечним проєктам мають змогу знов соціалізуватися та знайти підтримку. Деякі бібліотеки у своїх стінах надають навіть психологічну допомогу.

Бібліотеки співпрацюють з різними групами користувачів, включаючи дітей, підлітків, дорослих, пенсіонерів, студентів, вчителів тощо. Це вимагає розробки різноманітних програм та заходів, що враховують потреби кожної групи.

Бібліотеки стають осередками культурного відродження, допомагаючи зберігати та передавати культурну спадщину, що є особливо важливим в умовах загрози її знищення. Бібліотечні установи організовують виставки, присвячені українській історії, культурі та українським діячам, що сприяє підтримці національної ідентичності та патріотизму.

Бібліотечні установи активно популяризують читання завдяки створенню читацьких клубів, поширенню буктрейлерів через свої сайти та соціальні мережі, створенню різноманітних читацьких челенджів та акцій.

Бібліотеки підтримують розвиток креативності та інновацій, пропонуючи користувачам доступ до різноманітних інформаційних ресурсів та інструментів для самовираження. Майстер-класи, артзустрічі, творчі виставки – це все діяльність сучасної бібліотеки спрямована на розвиток творчості, як серед дітей, так і серед дорослих.

Різноманітність бібліотечних активностей починається з клубів з вивчення мови та закінчується проведенням інтелектуальних ігор.

У своїх профілях у соціальних мережах та на власних вебсайтах бібліотеки провадять не менш активну інформаційно-освітню діяльність: поширюють книжкові рекомендації, розміщують онлайн-кросворди, створюють відеоогляди на книги та їх екранізації тощо.

Отже, інформаційно-освітня діяльність бібліотек – це різноманітні заходи спрямовані на задоволення інформаційних, пізнавальних, навчальних, освітніх та культурних потреб усіх користувачів. Роль інформаційних та освітніх проєктів зросла у зв'язку із розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційно-освітня діяльність бібліотечних установ охоплює багато аспектів: від розвитку творчості до психологічний підтримку внутрішньо переміщених осіб.

1.2. Інформаційно-освітні практики бібліотечних установ України: форми і методи реалізації

Інформаційно-освітні практики бібліотек – це сукупність форм і методів діяльності бібліотечних установ, спрямованих на забезпечення доступу до інформації, підтримку освітнього процесу, розвиток цифрової грамотності і популяризацію читання серед населення. Ці практики сприяють розвитку освітнього, культурного і соціального потенціалу суспільства.

Інформаційно-освітні практики бібліотеки України можуть бути реалізовані завдяки різним формам та методам залежно від багатьох факторів.

Під формами та методами реалізації інформаційно-освітніх практик мається на увазі спосіб та вид, який користувач отримує знання та навички.

Залежно від способу долучення це може бути онлайн чи офлайн. В останні роки спосіб саме онлайн підключення набрало актуальність через пандемію та військові дії з боку держави-агресора, але через це ж зросла цінність саме офлайн відвідування, бо люди потребують соціалізації та живого спілкування. Бібліотеки надають широкий асортимент онлайн-послуг та контенту: електронні каталоги, віртуальні довідки, відеоконтент, онлайн-квести, лонгріди, аудіокниги, віртуальні виставки, онлайн-перезентації книг тощо.

Якщо розглядати офлайн-заходи, то їх можна згрупувати за регулярністю проведення: одноразові, щотижневі, щорічні, за запитом.

Одноразові заходи – це заходи, які проводяться лише один раз і не мають повторень у майбутньому. Вони можуть бути пов'язані з певною подією, святом або ініціативою, що має конкретну мету чи завдання. До прикладу, це може бути презентація книги, зустріч з письменником тощо.

Щотижневі заходи – це заходи проводяться регулярно кожного тижня. Вони мають постійний графік і програму. До прикладу, це може бути клуб настільних ігор, гурток англійської мови, покази документального кіно.

Щорічні заходи – проводяться щороку і зазвичай присвячені певній даті чи події. До прикладу, захід до Всесвітнього дня книги та авторського права.

Заходи за запитом – ці заходи організуються відповідно до потреб або запитів і не мають фіксованої регулярності. Вони можуть бути проведені в будь-який час, коли виникає необхідність або запит на їх проведення. До прикладу, екскурсія бібліотекою.

Інформаційно-освітні практики можуть різнитися за форматом проведення лекція, майстер-клас, гурток, клуб, тренінг, виставка, перегляд фільмів.

Лекція – це спосіб організації навчального процесу, під чого якого лектор розповідає інформацію на аудиторію за потреби підкріплює це засобами наочності (презентація, схема, графік) та демонстрацією дослідів. Цей формат реалізує Одеська обласна бібліотека для юнацтва у вигляді лекції про минуле людства, археологічні розвідки та екскурсії у щотижневому гуртку «Археологія доби інстаграм» [15]. Іншим прикладом є лекції від лікарки валеологині Людмили Пігаркіної в рамках діяльності «Куточка здоров'я» на базі Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки імені І. П. Котляревського [21].

Майстер-клас – це навчальний захід, під час якого експерт або майстер у певній галузі ділиться своїми знаннями, навичками і техніками з учасниками. У бібліотеках проводяться переважно творчі майстер-класи.

Гурток – це зібрання людей об'єднаних для спільної діяльності, спільних занять. У контексті діяльності бібліотек гурток та клуб є взаємозамінними поняттями.

Клуб – це утворення з кількох людей, об'єднаних спільними інтересами або метою. Прикладом слугує клуб настільних ігор в Одеській обласній бібліотеці для юнацтва або ж клуб спілкування українською мовою у Полтавській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. П. Котляревського [15; 21].

Тренінг – це навчання, яке базується на досвіді людини, розвиває здібності особистості до пошуку, нових знань, творчості, допомагає здійснити інтелектуальний прорив, формує новий світогляд. Тренінг може бути спрямований як на працівників бібліотеки, так і на користувачів [32].

До прикладу, на базі Полтавської обласної універсальної наукової бібліотеки проводять тренінги «Zoom, Google Meet», «Canva, Facebook, PowerPoint», «Excel,

Gmail, Google Drive» в рамках бібліотечного проєкту «Бібліотекарі навчають, Бібліотекарі навчаються», де відповідно до теми розбираються різні онлайнві інструменти, що використовують бібліотечні установи для звітності, створення медіапроєктів, зберігання інформації, проведення онлайн-заходів [21].

Для користувачів бібліотеки організують тренінги, що мають метою підняття рівня цифрової грамотності – «Цифрові знання в бібліотеці» [21].

Виставка – найпоширеніший та найдавніший вид бібліотечної взаємодії. Бібліотечна виставка – форма бібліотечного обслуговування, орієнтована на інформування користувачів про видання, події, актуальні проблеми, творчість митців шляхом наочного публічного демонстрування спеціально книг, брошур, збірок тощо. Виставки можуть бути в приміщенні бібліотеки, пересувні та віртуальні. Виставки також поділяються на книжкові (нові надходження, присвяченні якійсь даті чи події), меморіальні (якщо книгозбірню названо на честь діяча, то у стінах книгозбірні функціонує постійна виставка на честь діяча) та персональні (присвячена одному письменнику чи діячу) [27].

Перегляд фільмів у контексті інформаційно-освітньої діяльності бібліотеки є важливим і ефективним методом для залучення відвідувачів, розширення їхнього світогляду та сприяння навчанню. Це може бути перегляд документального кіно, перегляд екранізації твору або ж перегляд фільму іноземною мовою.

Якщо говорити про віртуальні методи та форми реалізація інформаційних та освітніх функцій бібліотеки, то варто згадати про буктрейлери, медіапроєкти, лонґріди, онлайн-квести, онлайн-кросворди, подкасти.

Буктрейлер представляє собою коротке відео за мотивами книги, метою якого є популяризація книги. З одного боку буктрейлер – це маркетинговий інструмент видавців для промоції книги, а з іншого і бібліотек для популяризації читання в цілому [36].

Медіапроєкт – це будь-який бібліотечний проєкт реалізований завдяки медіа. Під медіа маються на увазі засіб поширення масової інформації у будь-якій формі, який періодично чи регулярно виходить у світ під редакційним контролем та постійною назвою як індивідуалізуючою ознакою [6].

Лонгрід – це довгий текст з інтерактивними елементами: зображеннями, відео, цитатами, інфографікою, схемами, таблицями. Лонгріди створюють на різноманітні теми: біографія, зміст твору, історична подія тощо.

Онлайн-квест – це формат подачі інформації через ігрову форму, виконуючи завдання та відповідаючи на запитання люди дізнаються нову інформацію.

Онлайн-кросворд – це кросворд на будь-яку тему створений в онлайн-овому середовищі, на разі існує безліч платформ для створення онлайн-кросвордів, до прикладу LearningApps.

Подкасти – це аудіо- або відеофайл поширений мережею «Інтернет» різної тематичної спрямованості. За форматом подкасти можуть бути обговорення, інтерв'ю, лекції. Для подкастів існує декілька основних платформ «Google Podcast», «Apple Podcast» та «Youtube». Подкаст як явище з'явилося у 2004 році, коли Адам Керрі написав програму під назвою iPodder, що дала змогу автоматично завантажувати радіопередачі з інтернету на iPod. Того ж року термін «подкаст» уперше з'явився у статті Бена Хаммерслі для The Guardian [44].

Згідно з дослідженням «Суспільного» станом на жовтень 2021 рік 8,3% українців вже слухали подкасти. Серед них переважали чоловіки – 57,2%. Середній вік слухача подкастів становив 31 рік. Було опитано 1434 респондентів різного віку з різних областей України (18-29; 30-44; 45-64; 65 і старше).

До прикладу, у США 57% американців (віком старше 12 років), опитаних у 2021 році, хоча б раз слухали подкаст (йдеться в щорічному дослідженні The Infinite Dial). Частка людей, що слухали подкаст за останній місяць у Великій Британії становить 22%, у Німеччині – 25%, у Франції – 28%, в Італії – 31%, в Іспанії – 38%, зазначається в дослідженні 2021 Digital News Report, проведеного Reuters Institute for the Study of Journalism [40].

Автори подкастів зазначають, що ринок подкастів в Україні чекає перспективне майбутнє. Цей формат новий для українського ринку, але дуже зручний для користувачів [44].

У вітчизняній бібліотечній спільності подкастинг тільки набуває популярності. До прикладу, Сумська публічна бібліотека має подкаст

«BiblioBooks», представлений на платформах «Google Podcast» та «Apple Podcast». Бібліотечні подкасти створені на різноманітну тематику: про письменників, події бібліотеки та навіть цілі твори [46].

Бібліотеки можуть як ініціювати свої власні інформаційно-освітні проекти, так і підтримувати вже створені.

До прикладу, Всеукраїнська громадська організація (далі – ВГО) Українська бібліотечна асоціація з січня 2020 року є партнером проекту Міністерства цифрової трансформації України «Дія. Цифрова освіта». На сьогодні створена мережа з понад 6000 хабів цифрової освіти по всій Україні, де бібліотеки є ключовими елементами та кількість хабів цифрової освіти саме в них становить 2000. Користувачі бібліотек з допомогою бібліотекарів мають змогу безплатно пройти навчання на національній онлайн-платформі з цифрової грамотності [23].

ВГО Українська бібліотечна асоціація навіть розробила практичний посібник «Бібліотеки – хаби цифрової освіти» для створення або удосконалення хабів цифрової освіти в стінах бібліотеки [29].

Щороку Український інститут книги проводить «Національний тиждень читання» – це всеукраїнська інформаційно-просвітницька акція, що має на меті консолідацію українського суспільства навколо читання як життєвої стратегії. Планується багато заходів та активностей, до яких долучаються і бібліотеки [42].

Отже, інформаційно-освітні практики бібліотек України реалізуються у різноманітних формах і методах, відповідно до потреб користувачів (дивись таблиця А.1 додаток А).

Вони включають як онлайн, так і офлайн заходи, які варіюються від лекцій і майстер-класів до гуртків і виставок. Онлайн-послуги охоплюють електронні каталоги, віртуальні довідки, відеоконтент та інші цифрові ресурси. Офлайн-заходи, такі як клуби, майстер-класи, гуртки тощо задовольняють потребу в соціалізації. Віртуальні методи, такі як буктрейлери, медіапроекти та подкасти, активно впроваджуються для залучення молоді. Бібліотеки також підтримують проекти з цифрової освіти, сприяючи підвищенню цифрової грамотності. Таким

чином, бібліотеки демонструють гнучкість та інноваційність, забезпечуючи широкий доступ до знань.

Таким чином, опрацьована джерельна база нашого кваліфікаційного дослідження дозволила з'ясувати сутність поняття «інформаційно-освітня діяльність бібліотеки». Узагальнено – це поняття, що включає в себе інформаційну діяльність, освіту та освітню діяльність. Інформаційно-освітня діяльність бібліотеки – це практики бібліотечних установ, що використовуються для задоволення інформаційних, культурних, освітніх та соціальних потреб користувачів. Завдяки інформаційно-освітній діяльності бібліотек реалізується концепція освіти протягом всього життя.

Напрями інформаційно-освітньої діяльності різноманітні: від цифрової освіти до розвитку національної ідентичності. Форми та методи реалізації інформаційно-освітніх практик різняться в залежності від можливостей та мети. Враховуючи події останніх років, зокрема пандемію та збройну агресію з боку Росії, актуальності набули саме онлайн-формати та методи: подкасти, медіапроекти, лонгріди, буктрейлери. Ці формати дозволяють бібліотекам адаптуватися до нових викликів та продовжувати задовольняти потреби користувачів в умовах обмеженої фізичної взаємодії.

Залишаються актуальними офлайн-заходи бібліотечних установ, особливо їх значення зросло у контексті соціалізації молоді. Тут бібліотека виступає не просто місцем збереження інформації, а й місцем, де люди збираються, спілкуються, набувають новий досвід та навички. В умовах кризи та змін бібліотеки демонструють гнучкість та інноваційність, підтримуючи і розвиваючи різноманітні форми діяльності, що сприяють інтеграції суспільства та розвитку кожної особистості.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІ ПРОЄКТИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ЮНАЦТВА ІМ. ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

2.1. Характеристика інформаційно-освітньої діяльності

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара – це спеціалізована публічна бібліотека, що була заснована 1 серпня 1976 року. У 1997 році бібліотеці було присвоєне ім'я Олесь Гончара – українського письменника та громадського діяча. У 2023 році бібліотеці з'явилися нові відділи, а саме Цифровий освітній центр та сектор дитячого розвитку та дозвілля.

При заснуванні бібліотеки бібліотечний фонд становив 3091 примірник, а станом на 1 січня 2024 року становить 109938 примірників [16].

Джерелами комплектування бібліотеки є Український інститут книги, книжкові видавництва та інтернет-магазини, подарунки користувачів, благодійних та громадських організацій.

Наразі бібліотека проводить активну соціокультурну, бібліотечно-бібліографічну, інформаційну та культурно-просвітницьку роботу з дітьми, юнацтвом та молоддю, є методичним центром для публічних бібліотек територіальних громад області у бібліотечно-бібліографічному обслуговуванні юнацтва та молоді.

Основою нашого кваліфікаційного дослідження стали внутрішні документи бібліотеки: звіти та щоденники соціокультурного відділу, соціальні мережі бібліотеки та інформаційний ресурс, представлений на вебсайті установи.

Про соціокомунікативну активність бібліотеки красномовно свідчать статистичні дані. Так, лише за 3 квартали 2022 року надано послуги 19083 користувачам, кількість відвідувань, звернень складала 82941, книговидача – 333307 примірників. Створено 116 медіапродуктів. Проведено 526 заходів, у тому числі 15 онлайн. Заходи відвідали 7829 користувачів, з них 733 – онлайн. У бібліотеці впроваджуються 20 проєктів, працюють 7 клубів та творчих об'єднань.

Виходячи з цих даних, у середньому кожний бібліотечний захід відвідує 15 осіб [10]. Залученість користувачів бібліотеки до бібліотечних заходів б у 2022 році становить 41 % (дивись рисунок Б.2 додаток Б).

За 2023 рік до книгозбірні за єдиною реєстраційною базою даних записалися 13837 користувач, з них вперше – 2740. Кількість організованих і проведених бібліотекою заходів – 469 із залученням 8954 користувачів, онлайн-заходів – 32, із загальним охопленням віртуальної аудиторії – 1141. Виходячи з цих даних, у середньому кожний бібліотечний захід відвідує 19 осіб. У 2023 році рівень залученості користувачів бібліотеки до заходів бібліотеки помітно зріс аж до 65%. Кількість відвідувачів на одному заході також зросла з 15 до 19 осіб (дивись рисунок Б.1 додаток Б).

Аналіз даних свідчить про позитивну динаміку соціокомунікативної активності бібліотеки. Зростання кількості відвідувачів на заходах, збільшення онлайн-активності та підвищення рівня залученості користувачів є ознаками успішної роботи бібліотеки в даному напрямку.

Працівники бібліотеки шукають додаткові джерела фінансування проєктів, одним з них є грантові програми. У 2023 році команда бібліотеки виграла грантовий проєкт «ZMINA 2.0: Субгранти для культурних проєктів друга хвиля» на суму 61, 843,33 грн та розпочала роботу з організації Дня науки у бібліотеці [10].

Іншим прикладом інформаційно-освітньої діяльності завдяки грантовій програмі є читацький пікнік «Книжки і кактуси», який було вперше реалізовано у 2019 році завдяки грантовій програмі Culture Bridges. Culture Bridges – це програма, що була започаткована Британською Радою в Україні у партнерстві з Мережею національних інститутів культури Європейського Союзу у 2017 році, метою програми є підвищення потужності українського культурного сектору і забезпечення можливості більш ефективної співпраці з ЄС. Програма надавала гранти для розбудови культурного та креативного сектору України.

З 2023 року у бібліотеці реалізується проєкт «Тиждень бібліотечних активностей». У рамках проєкту проводиться 11 щотижневих бібліотечних

активностей: інтегрований курс занять «Розумашки», майстер-класи «Скарбничка ідей від чарівних матусь», заняття з малювання «Веселі олівці», дитячий читацький клуб «Книгозайчики», заняття «Комп'ютерна абетка», студії англійської мови «Kids_clap», простір спілкування для дітей «Коло друзів підготовка до школи», заняття для дітей та підлітків «Ми пізнаємо світ», заняття для дорослих «Розмова про мову», цікаві кінопокази, електронна бібліотека «Читання без меж» та день документального кіно. Реалізація заходів в межах цього проєкту відбувається завдяки роботі працівників бібліотеки, постійних відвідувачів закладу, волонтерів. Протягом 2023 року батьками, які мають статус внутрішньо переміщених осіб було проведено в бібліотеці більше 50 заходів [11].

З метою популяризації читання, бібліотека долучається до Національного тижня читання, започаткованого Українським інститутом книги (УІК).

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара активно співпрацює з іншими організаціями та громадськими діячами. Уже два роки поспіль бібліотека спільно з Обласним молодіжним центром проводить етноквест «Ніч у бібліотеці».

Багаторічний проєкт «Українські акценти» – це зустрічі з письменниками, культурними діячами, цікавими людьми з чіткою громадянською позицією. Проєкт реалізовується, як в офлайн так і онлайн форматі.

Окремої уваги заслуговують медіапроєкти бібліотеки, що реалізується завдяки бібліотечному ютуб-каналю: «Недільні розмови про книги та кіно», «Література: просто про складне», «Бібліотусовка», «Library_podcast» тощо.

Для студентів вищих навчальних закладів бібліотека надає можливість проходження практики та стажування, що дозволяє їм отримати реальний досвід роботи у бібліотечній сфері, навички організації заходів та роботи з інформаційними ресурсами.

Вебсайт Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олеся Гончара заповнений актуальним контентом, який оновлюється щодня. На сайті розміщено електронний каталог, віртуальні виставки. У навігаційному меню представленні рубрики присвячені історії бібліотеки, правилам користуванням, ресурсам,

інформації про заходи, послугам, клубам та об'єднанням бібліотеки, виданням бібліотеки. На вебсайті представлені інтерактивні матеріали на різні теми: краєзнавство, література, історія, мистецтво.

Сайт Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олеся Гончара пропонує різноманітні краєзнавчі матеріали для онлайн-користувачів. Він містить відомості про видатних діячів регіону, таких як Віктор Баранов, Всеволод Безорудько, Микола Гоголь, Олесь Гончар, Остап Вишня.

Розділ вебліографії на вебсайті Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва містить вичерпний перелік онлайн-ресурсів на різноманітні освітні та культурні теми. Він містить посилання на блоги, освітні платформи та інформаційні вебсайти, створені для підтримки дослідницьких та інформаційних потреб користувачів. Ресурси впорядковано за різними категоріями, що полегшує пошук потрібної інформації [16].

Одним із напрямів інформаційно-освітньої діяльності Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олеся Гончара є публікаційна. Бібліотечні фахівці створюють методичні, краєзнавчі та інформаційно-бібліотечні видання. Зокрема, до прикладу, на 2024 рік бібліотекою заплановано видати 14 праць: інформаційний бюлетень «Аналітично-статистичний портрет публічних бібліотек області з інформаційно-бібліографічного обслуговування юнацтва та молоді за 2023 рік», бібліографічний путівник «Місця для читання: історичний путівник Полтавщиною для книголюбів», календар «Краєзнавчий календар на 2025 рік» тощо (дивись таблиця Г.1 додаток Г) [16].

Бібліотека веде активну діяльність у соціальних мережах та має профілі в фейсбуці [20], інстаграмі [18], тіктоці [19] та на відеохостингу «Ютуб» [17]. У фейсбуці та інстаграмі анонсують та висвітлюють всі заходи, які проводяться установою. Ютуб слугує місцем реалізації медіапроектів [17].

Моніторинг офіційної сторінки бібліотеки в інстаграм дозволив зробити наступні висновки щодо її активності: 1995 дописів, 485 підписників, середня кількість лайків на дописах за травень – 7. За травень було опубліковано 47 дописів і лише 2 коментарі, Така кількість коментарів свідчить про «неживу

аудиторію» і непрацюючу сторінку в інстаграм. Основна тематика дописів – фото проведених заходів. Найбільшу кількість лайків набрав допис про презентацію книги дитячої письменниці та про зустрічі «Клубу анонімних книголюбів» [18] (дивись рисунок Д.1 додаток Д, дивись рисунок Д.2 додаток Д).

На офіційні сторінці у мережі «Фейсбук» бібліотека має 1900 підписників, контент на сторінці оновлюють щодня у вигляді анонсів заходів та фото уже проведених. Розглядаючи активність за місяць травень середня кількість лайків на дописі становить – 12. Найбільш популярними були пости про презентацію книги та День вишиванки [20] (дивись рисунок Д.1 додаток Д, дивись рисунок Д.2 додаток Д).

У тіктоці профіль бібліотеки є новим та ще недостатньо наповненим: присутні лише 6 відео та 9 слідкувань. Тематика відео – різноманітні історії та частини книги. За травень місяць 2024 р. у тіктоці не було опубліковано жодного відео [19], що свідчить про спорадичність наповнення цієї мережі.

Аналіз активності бібліотеки у соціальних мережах свідчить про її прагнення до сучасних методів комунікації та залучення аудиторії. Активність в інстаграмі свідчить про проблеми із залученням активної аудиторії, адже велика кількість дописів не супроводжується відповідною кількістю коментарів. У фейсбуці бібліотека має значно більшу кількість підписників, активність вища, а середня кількість лайків на дописах свідчить про стабільний інтерес до контенту.

Для підвищення ефективності присутності у соціальних мережах бібліотеці слід працювати над залученням більш активної аудиторії, особливо в інстаграмі, та активніше розвивати профіль у тіктоці, щоб краще використовувати можливості цих платформ для взаємодії з громадськістю та популяризації своїх заходів і послуг.

Отже, Полтавська обласна бібліотека для юнацтва імені Олесея Гончара приймає активну участь у інформаційно-освітньому житті міста. Кількість відвідувачів заходів зростає, і окрім цього деякі з користувачів долучається до організації заходів. Книгозбірня має велику кількість проєктів на різноманітні теми та для різноманітної аудиторії. Бібліотека йде у ногу з часом та має й он-

лайнів-проекти. Книгозбірня активно веде соціальні мережі, але не отримує відгуку аудиторії у вигляді лайків та коментарів. Варто змінити підхід до ведення соціальних мереж, переглянути рубрики та тематики. Зараз у світі, який перенасичений інформацією, важко зацікавити людей, контент повинен бути корисними, цікавим, якісним та унікальним.

2.2. Реалізація інформаційно-освітніх проєктів Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара відіграє ключову роль у культурному та освітньому житті регіону. Вона пропонує широкий спектр послуг, орієнтованих на задоволення інформаційних та освітніх потреб користувачів. Бібліотека активно впроваджує різноманітні інформаційно-освітні проєкти, спрямовані на підтримку та розвиток всіх груп населення. Ці проєкти охоплюють різні аспекти освіти, культури та суспільного життя, надаючи можливості для самореалізації, підвищення рівня знань та культурного збагачення. У цьому розділі буде розглянуто ключові інформаційно-освітні проєкти, які реалізуються бібліотекою, їхні цілі, зміст та вплив на громаду.

Щорічний читацький пікнік «Книжки і кактуси» вперше був реалізований у 2019 році завдяки програмі Culture Bridges. Цей захід став значущою подією для молоді, адже дозволяє поєднати читання з активним відпочинком на свіжому повітрі. Пікнік проводиться на спеціально прикрашеному майданчику, де учасники можуть відвідувати різні локації. Однією з найпопулярніших є творча майстерня, де учасники виготовляють оригінальні закладки для книг.

Також організовується комфортний читальний зал просто неба під назвою «Bookspace», де молодь може знайомитися з новими виданнями. Спеціалісти Canis-клубу організовують терапевтичні читання з ретривером, що особливо приваблює молодших відвідувачів. На сцені виступають місцеві та запрошені письменники, танцювальні колективи та музичні гурти, що створює атмосферу

справжнього свята. Окрім цього, оформлюються фотозона та фудкорт, де можна скуштувати смаколики у вигляді книжок і кактусів. Тематичні сувеніри, такі як живі кактуси в горщиках, додають заходу особливого колориту.

На початку проєкт проходив на майданчику «Твій Простір» у центрі міста біля Полтавського фахового коледжу мистецтв ім. М. В. Лисенка, але через пандемію та повномасштабне вторгнення РФ подальші щорічні читацькі пікніки довелося проводити у приміщенні бібліотеки. У 2022 році до мети популяризації читання додалася ще одна важлива місія проєкту – формування екоsvідомого способу життя, відтак з'явилася нова локація – Екомістечко, де учасники розважалися та перевіряли свої знання про природу за допомогою гри «Еко-мемо» [10].

Іншим значущим проєктом бібліотеки є «Клуб анонімних книголюбів», заснований у 2018 році дитячою письменницею та працівницею бібліотеки Оленою Колінько. Цей клуб успішно функціонує вже шість років, сприяючи популяризації читання серед юнацтва, соціалізації молоді, розвитку комунікативних навичок, формування власної думки та вміння гідно й толерантно її відстоювати. Регулярні зустрічі клубу проходять двічі на місяць, тривалістю не менше трьох годин.

Основною формою роботи клубу є обговорення книг, але також проводяться тихі читання, голосні читання, кінокнижкові зустрічі, бібліобешкет, літературні ігри та тематичні вечірki. Формат тихих читань передбачає, що організатор заздалегідь готує підбірку книг різних жанрів. Учасники клубу обирають книги, не читаючи анотації, лише за обкладинкою, назвою та автором. Після 30-60 хвилин читання вони діляться своїми враженнями та думками про книгу: про що вона, що вони встигли зрозуміти за такий короткий період читання, чи планують її далі читати. Такий формат читань набирає популярності як окремий вид читацьких розваг.

Щороку традиційною є тема засідання, співзвучна з кольором року, визначеним Інститутом кольору Pantone. Після обрання кольору року учасники клубу присвячують зустріч книжкам із відповідним кольором обкладинки.

Засідання книголюбів відбуваються не лише на базі бібліотеки, а й у будинках та місцях, пов'язаних з письменниками, на природі та в кав'ярнях. Клуб має свою сторінку у Facebook, де висвітлюється його діяльність.

Завдяки фінансовій підтримці Європейського Союзу в межах проєкту ZMINA 2.0 фонду ІЗОЛЯЦІЯ, у бібліотеці вже два роки поспіль проводиться День науки. Цей проєкт популяризує науку серед дітей та юнацтва, стимулюючи інтерес до природничих знань та їхнього креативного застосування в житті. Проєкт проходить у стінах бібліотеки за підтримки працівників бібліотеки та запрошених експертів [10]. Для проведення заходу створюються різні наукові локації. У 2023 році їх було сім: біологічна, хімічна, археологічна, астрономічна, медична, технічна та нон-фікшн. У 2024 році їх стало п'ять: астрономічна, технічна, хімічна, медична та антропологічна. Юні учасники можуть проводити хімічні експерименти, мандрувати тілом людини, працювати з мікроскопом, програмувати LEGO-роботів та вивчати роботу супутника [11].

Цей проєкт не тільки стимулює інтерес до науки, але й сприяє розвитку критичного мислення, навичок роботи в команді та творчого підходу до вирішення проблем. Він також допомагає дітям та молоді зрозуміти важливість наукових знань у повсякденному житті та їхнє застосування для вирішення сучасних викликів.

У партнерстві з Обласним молодіжним центром бібліотека організувала захоплюючий проєкт етноквест «Ніч у бібліотеці». Це унікальна подія, що дозволяє молоді відчувати дух пригод та містики. Чотири команди, озброєні ліхтариками, досліджують темні коридори та зали бібліотеки, виконуючи загадкові завдання та шукаючи загублену сторінку з давньої книги заклинань.

Квест проводиться у стилізованому антуражі давнього українського селища, що створює особливу атмосферу та допомагає молоді пізнати колоритні народні традиції. Це не лише захоплюючий захід, але й ефективний спосіб культурного виховання та залучення молоді до вивчення історії та традицій свого народу [12].

У жовтні 2023 р. бібліотека була ключовим учасником фестивалю Travelling Docudays UA, демонструючи документальні фільми з проблем прав людини.

Окремо варто зазначити, що на базі бібліотеки відбувся показ фільму з аудіодискрипцією або тифлокоментуванням (голосовим описом того, що відбувається на екрані) для людей із порушеннями зору. На перегляд фільму «Птиця» завітало 15 незрячих полтавців, а до обговорення стрічки долучилася його авторка та режисерка Аліна Максименко [22].

До Дня усіх закоханих бібліотека організувала проєкт швидких побачень «Love story». Це інноваційний формат, що дозволяє молоді знайомитися та спілкуватися у невимушеній атмосфері. Учасники заходу, а це сім пар, мають можливість поділитися своїми читацькими вподобаннями та знайти однодумців. Одна з пар отримує приз – квитки в кінотеатр.

Такі заходи є особливо важливими у сучасних умовах, коли молодь потребує живого спілкування та соціальних контактів. Після тривалих карантинних обмежень та під час війни такі події стають своєрідним психологічним розвантаженням та нагодою для соціалізації.

Проєкт інтелектуальних ігор «Що? Де? Коли?» залучає команди знавців до вирішення складних запитань. Гра проводиться чотири рази на рік, а учасники отримують призи від великих українських видавництв. Гра ведеться у форматі трансляцій на ютуб-каналі бібліотеки, що дозволяє залучити велику аудиторію та популяризувати інтелектуальні змагання серед молоді.

Цей проєкт не лише розвиває інтелектуальні здібності учасників, але й сприяє формуванню навичок командної роботи, стратегічного мислення та швидкого прийняття рішень. Крім того, він стимулює інтерес до різних галузей знань та сприяє культурному збагаченню молоді.

На базі бібліотеки відкрито «Кімнату терапії іграшкою» в межах проєкту, запропонованого ГО «Генофонд нації» та ініціативною групою «Інститут інтегративної арттерапії». Проєкт сприяє мінімізації травматичного досвіду у дітей та дорослих, постраждалих від воєнного вторгнення, методами лялько- та ігротерапії [10].

До прикладу, в рамках проєкту «Кімната терапії іграшкою» проводять інтегративні тілесно-орієнтовані заняття психологічної підтримки. Захід включає

арттерапію, дихальні практики та веселі руханки – всі ці активності проходили із застосуванням м'якої іграшки [16].

Ця ініціатива є важливою частиною роботи бібліотеки, спрямованої на підтримку психологічного здоров'я населення. В умовах війни та постійного стресу такі проєкти набувають особливої актуальності, оскільки допомагають людям справлятися з переживаннями та знаходити емоційний баланс.

Бібліотека активно використовує цифрові платформи для залучення нових аудиторій. Аналіз запланованих проєктів на травень 2024 року, оприлюднених на сайті бібліотеки, засвідчив, що кількість офлайн-проєктів (72%) значно перевищує кількість онлайн-заходів та продуктів (28%) [16] (дивись рисунок В.1 додаток В).

Медіапроєкт «Недільні розмови про книги та кіно» на ютубі став популярним серед молоді завдяки цікавим обговоренням книг та фільмів. Учасники проєкту діляться своїми враженнями, аналізують сюжети та обговорюють актуальні теми [17].

Бібліотечний подкаст «Library_podcast» включає інтерв'ю з працівниками різних сфер, що дозволяє слухачам дізнатися більше про професії, особливості роботи та життєві історії цікавих людей. Це сприяє не лише розвитку кругозору, але й формуванню професійних орієнтирів у молоді [17]. Подкаст бібліотеки представлений на платформах «Spotify» та «Ютуб».

«Література. Просто про складне» – це проєкт, у рамках якого створюються короткі відео, що цікаво пояснюють літературні жанри, аналізують відомі твори та знайомлять глядачів з різноманітними літературними течіями. Такий формат є зручним та доступним для сприйняття, що робить його популярним серед молоді. Один з випусків проєкту був присвячений щорічній акції Українського інституту книги «Національний тиждень читання 2024», тематикою якого була поезія [17].

Для дорослих на базі бібліотеки діє тренінговий центр розвитку та самореалізації «Генезис» під керівництвом Наталії Анатоліївни Рисенко (відділ соціокультурної роботи). Проєкт спрямований на надання психологічної підтримки, допомоги в особистісному розвитку та сприяння самореалізації. Центр пропонує різноманітні форми роботи, такі як заняття, практикуми та тренінги.

Тематика занять у 2024 році орієнтується на актуальні потреби аудиторії і включає такі напрямки як: арт-терапія, стрес-менеджмент, саморозвиток та кар'єрне планування тощо. Заняття проводяться 1-2 рази на квартал, що дозволяє учасникам регулярно отримувати моральну підтримку та засвоювати нові навички. Аудиторія проєкту – особи віком 18+ [16].

Для людей похилого віку створено Школу комп'ютерної освіти, що працює при відділі інформаційних технологій та електронних ресурсів Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара. Її мета – навчання та вдосконалення навичок роботи з комп'ютерами та гаджетами. Програма Школи пропонує індивідуальні консультації та групові заняття з таких тем, як базові навички роботи з комп'ютером, ефективний пошук інформації в інтернеті, реєстрація в соціальних мережах та інше.

Отже, Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесея Гончара демонструє інноваційний підхід до залучення молоді та популяризації читання через різноманітні проєкти та заходи. Важливою частиною її діяльності є організація культурних подій, інтеграція наукових знань та культурних традицій. Завдяки своїм ініціативам бібліотека не лише розвиває читацькі звички, а й сприяє соціалізації, інтеграції та психотерапії для молоді, що постраждала від сучасних викликів. Вищезазначені проєкти свідчать про високий рівень креативності та адаптивності бібліотеки, що дозволяє їй успішно відповідати на потреби сучасної молоді та підтримувати інтерес до читання навіть у складні часи.

Активна діяльність бібліотеки не тільки сприяє підвищенню рівня освіти та культурного розвитку молоді, але й формує нові форми соціальної взаємодії, що є надзвичайно важливим у сучасному світі. Бібліотека стає центром громади, де кожен може знайти щось для себе, незалежно від віку та інтересів. Важливо відзначити, що впровадження нових технологій та інноваційних методів роботи дозволяє бібліотеці залишатися актуальною та цікавою для молодого покоління. Завдяки цьому бібліотека не лише зберігає свою значущість у суспільстві, але й активно сприяє його розвитку.

Таким чином, аналізуючи інформаційно-освітню діяльність Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесья Гончара, можна відзначити кілька ключових аспектів, які демонструють позитивну динаміку у залученні користувачів до бібліотечних заходів та покращенні освітнього і культурного середовища. Бібліотека активно бере участь у грантових програмах, що дозволяє отримувати додаткове фінансування для реалізації різних проєктів. До прикладу, День науки у бібліотеці: проєкт, який знайомить молодь з різними галузями науки через інтерактивні заходи та лекції або ж читацький пікнік «Книжки і кактуси»: щорічний захід, який поєднує відпочинок на свіжому повітрі з читанням та обговоренням книг.

Одним із важливих аспектів діяльності бібліотеки є видавнича діяльність, що свідчить про активну участь бібліотечних працівників у створенні наукових і літературних праць.

Бібліотека має добре розроблений вебсайт, який містить всю необхідну інформацію про діяльність установи, а також інтерактивні матеріали. Однак, соціальні мережі, хоча і активно ведуться, мають низький рівень взаємодії з користувачами (лайки, коментарі). Це вказує на необхідність зміни підходу до створення контенту, зробивши його більш якісним, корисним та унікальним.

Бібліотека реалізує безліч цікавих та різноманітних проєктів, спрямованих на різні аудиторії, зокрема:

- читацький клуб «Клуб анонімних книголюбів»: орієнтований на популяризацію читання серед молоді віком від 14 до 35 років;
- тренінговий центр розвитку та самореалізації «Генезис»: спрямований на аудиторію 18+;
- школу комп'ютерної освіти для людей похилого віку.

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесья Гончара демонструє значний прогрес у залученні користувачів та розширенні своєї діяльності. Участь у грантових програмах та реалізація різноманітних проєктів сприяють підвищенню освітнього та культурного рівня молоді. Водночас, є потреба у вдосконаленні стратегії ведення соціальних мереж для збільшення взаємодії з

користувачами. Загалом, бібліотека успішно використовує різні форми та методи для досягнення своїх цілей, спрямованих на освітній та культурний розвиток молоді.

ВИСНОВКИ

При виконанні кваліфікаційної роботи було досліджено інформаційно-освітні практики бібліотечних установ України на прикладі діяльності Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара. Значимість інформаційно-освітньої діяльності книгозбірень особливо зросла в контексті військової агресії з боку РФ, що має складовою й інформаційну війну.

У процесі дослідження було розкрито сутність поняття «інформаційно-освітня діяльність бібліотек». Законодавчого закріпленого визначення термін немає. Термін має декілька складових: бібліотека, бібліотечна діяльність, інформаційна діяльність, освіта, освітня діяльність, визначення яких ми знайшли у законодавчій базі України та працях науковців. Отже, під інформаційно-освітньою діяльністю бібліотек мається на увазі комплекс заходів, спрямованих на забезпечення інформаційних, культурних, освітніх потреб користувачів будь-якого віку, статті, соціального статусу через різні методи та способи. Особливості інформаційно-освітньої діяльності є різноманітні напрями: від цифрової освіти до популяризації читання.

Проаналізовано форми та методи організації інформаційно-освітніх практик. Під інформаційно-освітніми практиками розуміється форми та методи реалізації проєктів. Ефективна реалізація інформаційно-освітніх проєктів залежить від вибору відповідних форм і методів роботи з аудиторією. У процесі дослідження було встановлено, що форми реалізації проєктів умовно можна розділити на онлайніві та офлайніві. Онлайніві форми включають в себе медіапроєкти, лонгріди, буктрейлери, подкасти тощо. Офлайн-методи – це більш традиційні методи бібліотечної взаємодії: виставки, клуби за інтересами, тренінги, майстер-класи. Вибір та використання того чи іншого методу та форми дозволяє бібліотекам ефективно адаптувати свої проєкти до потреб та очікувань різних аудиторій, забезпечуючи їхню високу якість та актуальність.

Охарактеризовано та досліджено інформаційно-освітню діяльність Полтавської обласної бібліотеки ім. Олесея Гончара. Встановлено, що бібліотека є

активним центром соціокультурного та освітнього життя регіону. Від часу заснування бібліотека значно розширила свої можливості, зокрема, відкривши Цифровий освітній центр та сектор дитячого розвитку. Проведений у процесі написання кваліфікаційної роботи моніторинг відвідувань користувачами бібліотеки онлайн-заходів, показав, що їх залученість за 2023 рік становить 61%. Також було проаналізовано показники середньої кількості відвідувачів одного заходу за 2022 рік і 2023 рр. Встановлено, що у 2022 році він складав – 15 осіб на заході, а у 2023 році – 19. Інформаційні діяльність бібліотеки включає також розміщення матеріалів на сайті та видання бібліотечними працівниками власних наукових досліджень. Бібліотека бере активну участь у грантових програмах, що дозволяє реалізовувати важливі проекти. Однак, соціальні мережі бібліотеки потребують вдосконалення, оскільки наразі недостатньо залучають активної аудиторії. Для покращення взаємодії з цільовою аудиторією, варто, на нашу думку, змінити підхід до контенту, зробивши його більш цікавим та інтерактивним. Попри зазначене, бібліотека залишається важливим інститутом, що сприяє культурному та освітньому розвитку молоді.

Досліджено процес реалізації інформаційно-освітніх проектів Полтавською обласною бібліотекою ім. Олесья Гончара. З'ясовано що деякі проекти бібліотеки, зокрема: День науки в бібліотеці та читацький пікнік «Книжки і кактуси» реалізовується на кошти грантових програм. Бібліотекою реалізуються проекти для різних вікових категорій та різноманітної тематики, зокрема: «Клуб анонімних книголюбів» націлений на популяризацію читання серед молоді (від 14 до 35 років), або ж заняття «Kids_clap» створений для вивчення англійської мови серед дітей (до 12 років). Аналіз культурно-просвітницької діяльності бібліотеки свідчить про ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій для залучення молоді до читання та освітніх заходів. Зокрема, такі медіапроекти як «Library_podcast» та «Недільні розмови про книги та кіно» розширюють представницьку аудиторію та сприяють підвищенню зацікавленості літературою. Проекти з інтеграції психотерапевтичних методів, зокрема «Кімната терапії іграшкою», є важливими для мінімізації травматичних наслідків у дітей та молоді

в умовах воєнного стану. Ці заходи свідчать про здатність бібліотеки адаптуватися до сучасних викликів і залишатися важливим інститутом у культурному та освітньому просторі, що робить її діяльність актуальною та важливою у непрості часи існування нашої держави.

Таким чином, результати дослідження підтверджують важливу роль бібліотек у сучасному суспільстві як центрів не лише для зберігання інформації, але й інформаційно-освітньої діяльності. Упровадження інноваційних підходів у діяльності бібліотечних установ сприяє їхньому стійкому розвитку та підвищує значущість у соціокультурному житті громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Поточна редакція 01.01.2020. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 08.05.2024).

2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. Поточна редакція 27.07.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 13.05.2024).

3. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995 р. № 32/95-ВР. Поточна редакція 01.01.2022. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр#Text> (дата звернення: 13.05.2024).

4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Поточна редакція від 24.03.2024. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 12.05.2024).

5. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX : станом на 11 лютого 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 12.05.2024).

6. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2011 р. № 1271. Поточна редакція 27.07.2023. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1271-2011-п#Text> (дата звернення: 29.04.2024).

7. Про затвердження Типових правил користування бібліотеками в Україні: Наказ Міністерства культури України від 05.05.1999 № 275. Поточна

редакція 18.08.2017. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0449-99#n14> (дата звернення: 13.05.2024).

8. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 219-р. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p#Text> (дата звернення: 14.05.2024).

9. ДСТУ 7448:2013. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. [Чинний від 2014-07-01]. Київ: Мінекономрозвитку України, 2013. 41 с. URL: <http://www.library.kherson.ua/2016/dstu7448-2013.pdf> (дата звернення: 20.05.2024).

Архівні документи (у тому числі матеріали поточних архівів або архівів завершених справ підприємств, установ, організацій)

10. Діяльність та проблеми розвитку Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара. *Поточний архів ПОБЮ ім. Олесея Гончара.*

11. Звіт діяльності відділу соціокультурної роботи за 2023. *Поточний архів ПОБЮ ім. Олесея Гончара.* Відділ соціокультурної роботи.

12. Показники успішності ПОБЮ ім. Олесея Гончара – 2024 р. *Поточний архів ПОБЮ ім. Олесея Гончара.* Відділ соціокультурної роботи.

Офіційні сайти/портали підприємств, установ, організацій та їхні офіційні сторінки/блоги у соціальних мережах

13. Державна бібліотека для юнацтва: *Офіційний вебсайт.* URL: <http://4uth.gov.ua/> (дата звернення: 08.05.2024).

14. Житомирська обласна бібліотека для дітей та юнацтва: *Офіційний вебсайт.* URL: <https://www.libertyspace.org.ua/> (дата звернення: 09.05.2024).

15. Одеська обласна бібліотека для юнацтва: *Офіційний вебсайт*. URL: <https://mayakovka.od.ua/#gsc.tab=0> (дата звернення: 09.05.2024).
16. Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара: *Офіційний вебсайт*. URL: <https://libgonchar.org/> (дата звернення: 14.05.2024).
17. Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара: *Офіційний канал на відеохостингу «Ютуб»*. URL: <https://www.youtube.com/@LibGonchar/videos> (дата звернення: 19.05.2024).
18. Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара: *Офіційний профіль в соціальній мережі «Інстаграм»*. URL: https://www.instagram.com/pobu_gonchara?igsh=MTNpdGp4ZmJ4OWhwZg (дата звернення: 19.05.2024).
19. Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара: *Офіційний профіль в соціальній мережі «Тік Ток»*. URL: https://www.tiktok.com/@libgoncharpoltava?_t=8mZJO0VWjG2 (дата звернення: 19.05.2024).
20. Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара: *Офіційний профіль в соціальній мережі «Фейсбук»*. URL: <https://www.facebook.com/pobugonchara> (дата звернення: 19.05.2024).
21. Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. П. Котляревського: *Офіційний вебсайт*. URL: <https://library.pl.ua/> (дата звернення: 18.05.2023).
22. Супільна служба України. *Офіційни вебсайт*. URL: <https://ssu-poltava.org/post/docudayspoltava2023.html> (дата звернення: 26.05.2024)
23. Українська бібліотечна асоціація: *Офіційний вебсайт*. URL: <https://ula.org.ua/> (дата звернення: 16.05.2024).

Наукові, довідкові, навчальні видання

24. Бібліосвіт : інформаційний вісник / ред. рада: Г. Саприкін (голова) та ін. Держ. б-ка України для юнацтва. Київ. 2021. № 4 (80). 93 с.
25. Бібліотека в системі соціалізації особистості та соціального розвитку громад: матеріали обл. наук.-практ. конф., 25 верес. 2019 р., м. Хмельницький / [уклад.: Маковська В. В., Шмаль Т. А.] ; Упр. культури, національностей, релігій та туризму Хмельниц. облдержадмін., Хмельниц. обл. універс. наук. б-ка. Хмельницький : Стихар А. М., 2019. 183 с.
26. Бібліотека у «Новій українській школі» – простір, який задовольняє безліч потреб. URL: <https://chytomo.com/prostir-iakyj-zadovolniaie-bezlich-potreb-biblioteka-u-novij-ukrainskij-shkoli/> (дата звернення: 15.05.2024).
27. Бібліотечна виставка. *Українська бібліотечна енциклопедія*. URL: <http://surl.li/tywgr> (дата звернення: 15.05.2024).
28. Бондаренко В. Мобільна бібліотека: вплив інноваційних технологій на терміносистему. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2021. № 63. С. 3–6. URL: <file:///C:/Users/Svitlkanochka/Downloads/mobilna-biblioteka-vpliv-innovatsiynih-tehnologiy-na-terminosistemu.pdf> (дата звернення: 15.05.2024).
29. Бруй О., Козицька Т., Мацієвська Г., Моїсєєва С., Шевченко І. Бібліотеки – Хаби цифрової освіти : практичн. посібн. ВГО Українська бібліотечна асоціація. Київ. 2023. 116 с.
30. Булахова Г. Перспективи використання інструментарію соціальних медіа для просування бібліотечних продуктів і послуг. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. № 55. С. 80–91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2019_55_8 (дата звернення 19.05.2024).
31. Бутко Л. В., Василенко Д. П., Саранча В. І. Соціокультурна діяльність бібліотеки в умовах її цифровізації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 1. С. 19– 26.

32. Інноваційні форми підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу : метод. реком., поради / ЗОДЮБ ; уклад. : І. М. Палаташ, І. М. Хмара. Ужгород, 2013. № 4. 32 с.
33. Освіта впродовж життя: тренд чи вимога часу? *Освіторія: вебсайт*. URL: <https://osvitoria.media/experience/osvita-vprodovzh-zhyttya-trend-chy-vymoga-chasu/> (дата звернення 12.05.2024).
34. Палеха Ю. Бібліотека як потужний інформаційний центр сучасності. *Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору*. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2014. С. 29–31.
35. Подорваний В. Механізми державного регулювання освітою з особливими умовами навчання в контексті зарубіжного досвіду. *Право та державне управління* : збірник наукових праць / [за ред. О. В. Покатаєвої]. У 2-х томах. Запоріжжя : КПУ, 2018. № 3 (32). Т. 2. С. 109 – 115.
36. Полішко Н. Буктрейлер як форма промоції та видавнича стратегія. *Держава та регіони*. Серія: Соціальні комунікації. 2019. № 2. С. 58 – 63.
37. Потіха А. Діяльність бібліотек України в умовах російської збройної агресії. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2022. № 64. С. 55–73.
38. Сердюк С., Герасимова С. Бібліотеки України під час війни: адаптація до нових реалій та визначення пріоритетів. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2022. № 3 (29). С. 9–14.
39. Симоненко О. Бібліотечні інновації як засіб для перспективного розвитку. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. № 69. С. 126–138.
40. Скільки українців слухають подкасти – дослідження Суспільного. URL: <https://suspilne.media/amp/176455-skilki-ukrainsiv-sluhaut-podkasti-doslidzenna-suspilnogo/> (дата звернення 25.05.2024)
41. Словник основних термінів з бібліотечно-інформаційної діяльності / уклад. М. В. Безрука. 2-ге вид., доповн. Івано-Франківськ: НТБ ІФНТУНГ, 2016. 92 с.

42. Український інститут книги. URL: <https://ubi.org.ua/uk> (дата звернення 19.05.2024).
43. Як зробити лонгрід, який дочитають до кінця? URL: <https://webmaestro.com.ua/ua/blog/long-read/> (дата звернення 18.05.2024).
44. Як і чому подкасти стали ефективним способом комунікації. *Bazilik Media: вебсайт*. URL: <https://bazilik.media/iak-i-chomu-podkasty-staly-efektyvnym-sposobom-komunikatsii/> (дата звернення 25.05.2024).
45. Як розвивається ринок подкастів в Україні? URL: <https://adsider.com/ua/poslukhay-mene-yak-rozvyvaietsia-rynok-podkativ-v-ukraini-ta-sviti/> (дата звернення 18.05.2024).
46. BiblioBooks. *Сумська публічна бібліотека: подкаст*. URL: <https://podcasts.google.com/feed/aHR0cHM6Ly9hbmNob3IuZm0vcy82MjY1MzRiOC9wb2RjYXN0L3Jzcw?sa=X&ved=0CAcQrrcFahcKEwjAq4uarqiGAxUAAAAAHQA AAAAQMA&hl=ua> (дата звернення 25.05.2024).
47. Culture Bridges. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/en/programmes/arts/culture-bridges> (дата звернення: 19.05.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ФОРМИ ТА МЕТОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ ПРАКТИК БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ

Таблиця 1 – Порівняння форм та методів реалізації інформаційно-освітніх практики бібліотек України

Бібліотека	Назва інформаційно-освітнього проєкту, заходу	Вікова група	Тематика	Вид заходу/матеріалу	Онлайн/офлайн
Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесья Гончара	Клубу анонімних книголюбів	Від 14 до 35 років	Література	Клуб	Офлайн
Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесья Гончара	«Тиждень бібліотечних активностей», «Розмова про мову»	Дорослі та люди похилого віку	Мова	Заняття	Офлайн
Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесья Гончара	«Тиждень бібліотечних активностей», «Комп'ютерна абетка»	Усі	Комп'ютерні технології та медіаграмотність	Заняття	Офлайн
Одеська обласна бібліотека для юнацтва	Клуб настільних ігор	Діти	Настільні ігри	Клуб	Офлайн
Одеська обласна бібліотека для юнацтва	«Археологія доби інстаграм»	Усі	Історія	Гурток, лекції	Офлайн
Одеська обласна бібліотека для юнацтва	«Pickwick club»	Діти	Англійська мова	Клуб	Офлайн
Житомирська обласна бібліотека для дітей та юнацтва	Клуб настільних ігор «С. Т. І. Л.»	Усі	Настільні ігри	Клуб	Офлайн
Житомирська обласна бібліотека для дітей та юнацтва	«Крок вперед»	Діти	Творчість	Майстер-класи	Офлайн
Полтавська обласна наукова універсальна бібліотека ім. І. П. Котляревського	«Бібліотека для людей «золотого віку»»,	Люди похилого віку	Література	Вечір-елегія	Офлайн
Полтавська обласна наукова універсальна бібліотека ім. І. П. Котляревського	«Вікно в Америку», «Movie Time»	Усі	Англійська мова	Перегляд фільму	Офлайн

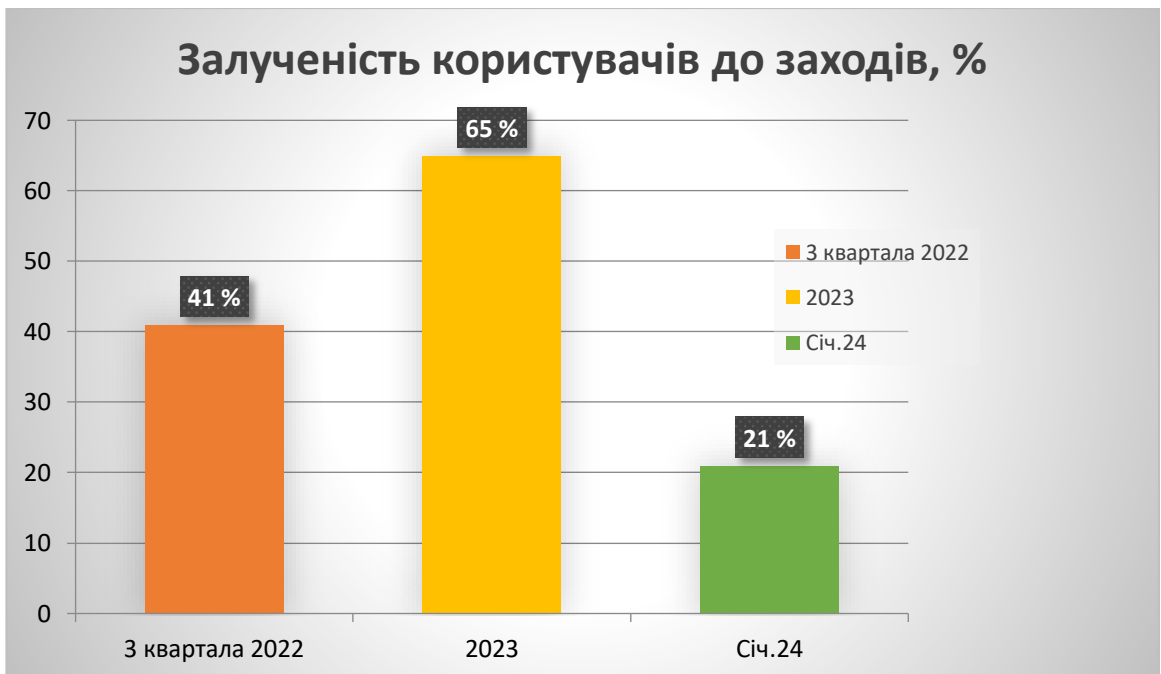
Примітка: розроблено автором.

ДОДАТОК Б

ЗАЛУЧЕНІСТЬ ВІДВІДУВАЧІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ЮНАЦТВА ІМ. ОЛЕСЯ ГОНЧАРА ДО ПРОЄКТІВ БІБЛІОТЕКИ

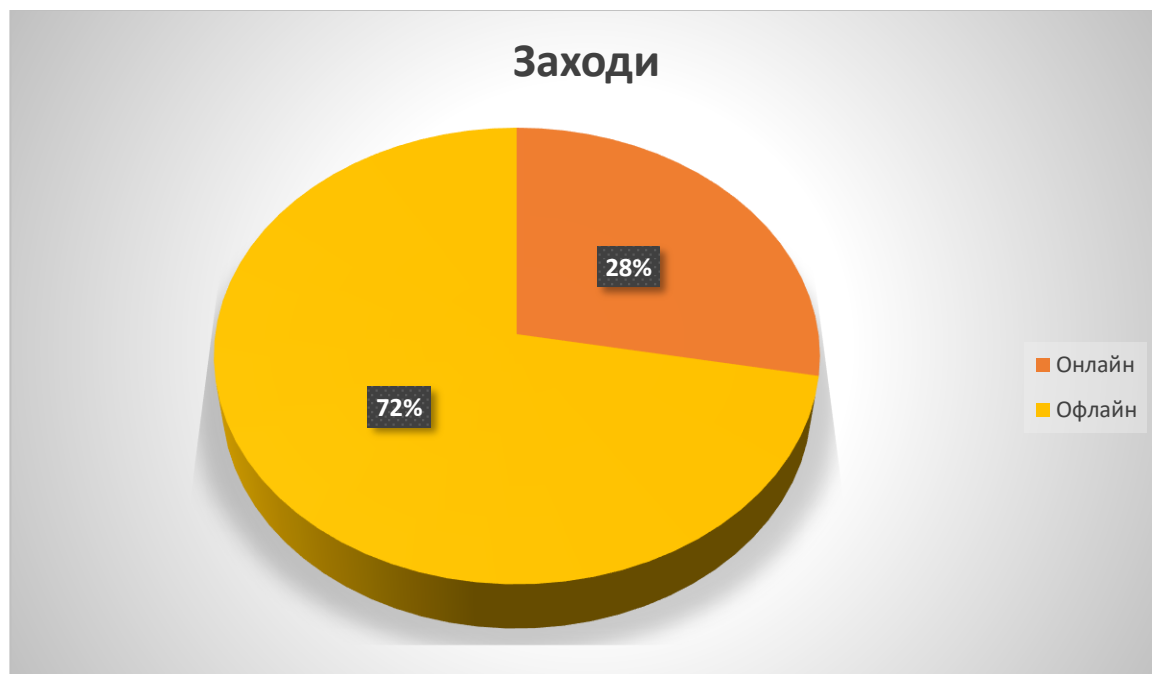
Рисунок 1 – Динаміка відвідуваності заходів Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара до проєктів бібліотеки

Рисунок 2 – Динаміка залученості користувачів до заходів Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара

Примітка: розроблено автором.

ДОДАТОК В
СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІХ ПРОЄКТІВ ПОЛТАВСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ЮНАЦТВА ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА ЗА
ТРАВЕНЬ 2024

Рисунок 1 – Порівняння онлайн- та офлайн-заходів Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара

Примітка: розроблено автором.

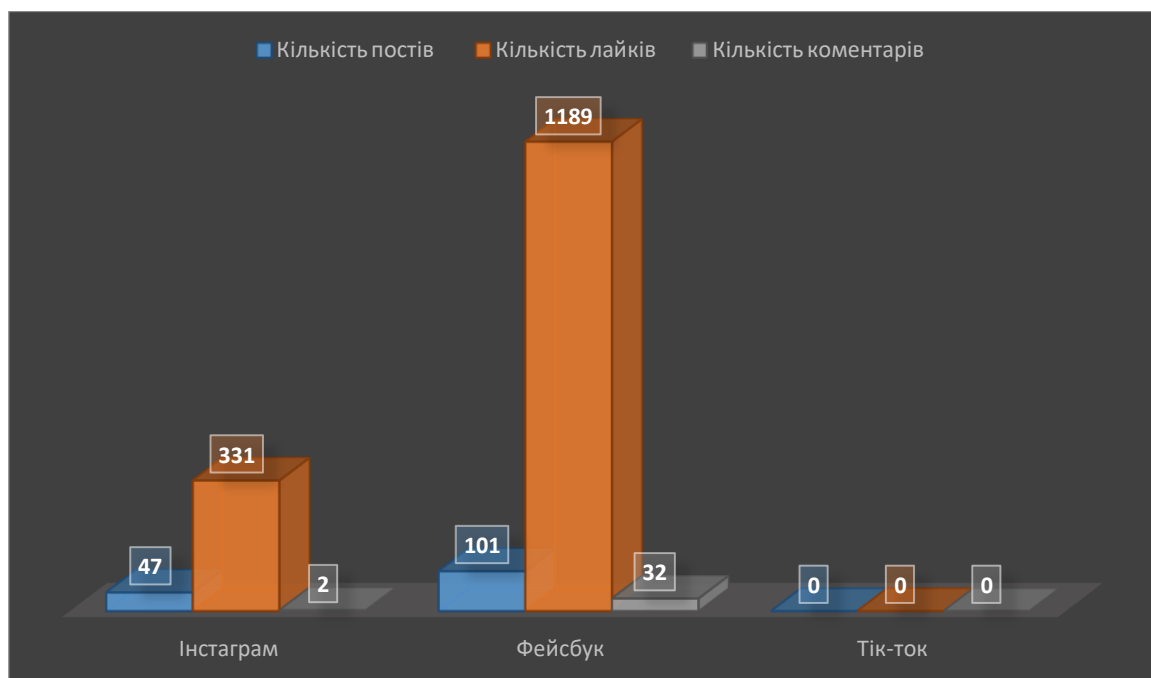

ДОДАТОК Г
ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ
ДЛЯ ЮНАЦТВА ІМ. ОЛЕСЯ ГОНАЧАРА НА 2024 РІК

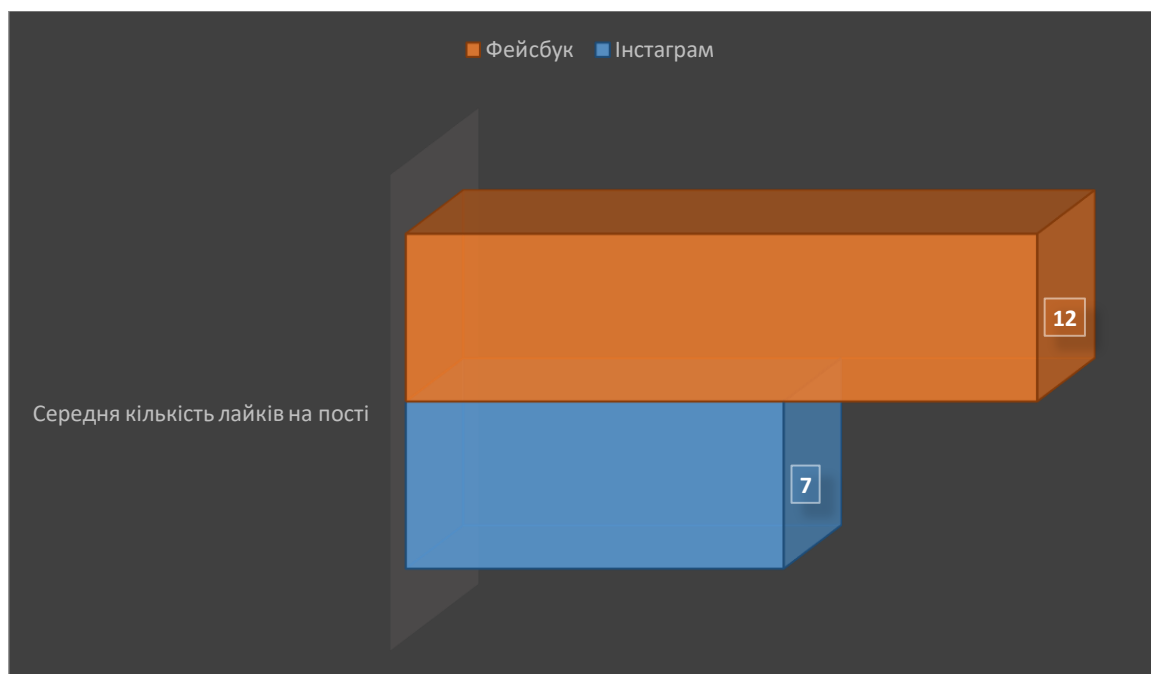
Таблиця 1 – Структура видавничої діяльності Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара

№ з/п	Назва видання	Вид видання	Виконання
1.	«Український квадрат Малевича» (23.02 – 145 р. від дня народження) (серія «Народжені Україною»)	Біобібліографічне досье	I квартал
2.	«Аналітично-статистичний портрет публічних бібліотек області з інформаційно-бібліографічного обслуговування юнацтва та молоді за 2023 рік»	Інформаційний бюлетень	I квартал
3.	«Гетьман землі обітованої» (20.03 – 385 р. від дня народження Івана Мазепи) (серія «Титани, які зміцнюють націю»)	Бібліографічний покажчик	I квартал
4.	«Бібліотечна журналістика: як написати якісний матеріал про роботу бібліотек для медіа»	Методичний poradnik	II квартал
5.	«Місця для читання: історичний путівник Полтавщиною для книголюбів»	Бібліографічний путівник	II квартал
6.	«Славетні жінки нашого краю»	Біобібліографічна розвідка	II квартал
7.	«Олена Пчілка: шляхетна панянка, яка любила живе народне слово» (29.06 – 175 років від дня народження)	Біобібліографічний покажчик	II квартал
8.	«Позбавлені Батьківщини» (18-20.05 – День пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу; 80 років депортації)	Бібліографічний покажчик	II квартал
9.	«Бібліотека для героя» (що читають і про що пишуть військові)	Бібліографічний покажчик	II квартал
10.	«Король Данило Галицький – реформатор, політик, дипломат» (серія «Титани, які зміцнюють націю»)	Інформаційно-методичне досье	III квартал
11.	«Краєзнавчо-екскурсійна діяльність публічних бібліотек»	Інформаційно-методичні рекомендації	III квартал
12.	«Поет зі Східної України» (23.08 – 50 р. від дня народження Сергія Жадана)	Біобібліографічне досье	III квартал
13.	«Краєзнавчий календар на 2025 рік»	Календар	IV квартал
14.	«Зволікати не можна, ділитися!»: бібліодайджест успішних практик з юнацтвом та молоддю публічних бібліотек Полтавської області	Бібліодайджест Випуск 4	IV квартал

ДОДАТОК Д
АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ КОРИСТУВАЧІВ У БІБЛІОТЕЧНИХ СОЦІАЛЬНИХ
МЕРЕЖАХ ЗА ТРАВЕНЬ 2024 РОКУ

Рисунок 1 – Порівняння взаємодії користувачів з контентом у соціальних мережах «Інстаграм», «Фейсбук», «Тік Ток»

Рисунок 2 – Порівняння середньої кількості лайків на одному пості у соціальних мережах «Інстаграм» та «Фейсбук»

Примітка: розроблено автором.